

ПРЕЗИДІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА № 264

м.Київ

18.10.2006 р.

Про концептуальні засади підготовки
Української універсальної енциклопедії

Заслухавши та обговоривши доповідь завідувача відділу Інституту енциклопедичних досліджень НАН України академіка НАН України І.М.Дзюби, Президія НАН України відзначає виняткову актуальність і важливість підготовки в Україні енциклопедичних видань нового покоління для справи систематизації та поширення наукових знань, всебічної розбудови українського національного інформаційного простору, утвердження гуманістичних цінностей і патріотичної свідомості. Енциклопедичні видання завжди були й залишаються науково вивіреним джерелом достовірної інформації, свідченням всебічного розвитку національної науки і культури, освоєння ними здобутків світової цивілізації.

Розбудова в Україні якісно нового суспільства постіндустріальної, інформаційної доби, здатного до сприйняття і реалізації новітніх моделей і стандартів розвитку, успішного і конкурентного функціонування в умовах глобалізації економічного і соціального життя, нових викликів ХХІ століття, гостро поставила завдання ґрунтовної “інвентаризації” цивілізаційних надбань, їх систематизації та інтеграції у національну науку, освіту, культуру, економічне та суспільно-політичне життя. Цим зумовлюється значне поживлення інтересу до енциклопедичної справи, яке спостерігається останнім часом.

Для України питання створення системи новітніх вітчизняних енциклопедичних видань є особливо актуальним, оскільки пов'язане з утвердженням інтелектуальної незалежності української нації і держави, подоланням заідеологізованості і фрагментарності висвітлення багатьох важливих проблем, успадкованих від енциклопедичних праць попередніх епох; необхідністю розкриття всього діапазону проблематики історичного і культурного розвитку українського народу, етнічних меншин України, економічного, соціального, суспільно-політичного та науково-технічного поступу України; її історичних та культурних зв'язків з народами Європи й всього світу.

У роки незалежності України ґрунтовний внесок у розвиток вітчизняної енциклопедичної справи зроблено установами НАН України.

Здійснено наукове перевидання в Україні «Енциклопедії українознавства» - систематичного видання у 3-х томах та абеткового у 10-ти томах, підготовлених протягом 40-80-х рр. ХХ ст. Європейським осередком НТШ. Видано шеститомну «Юридичну енциклопедію», удостоєну Державної премії України в галузі науки і техніки, кілька томів «Енциклопедії історії України» та «Енциклопедії сучасної України», однотомну енциклопедію «Української мови», розгорнуто підготовку «Енциклопедії фізики», «Економічної енциклопедії», «Шевченківської енциклопедії», «Музичної енциклопедії», «Енциклопедії балету», «Енциклопедії кіно».

Вимагає відновлення і продовження підготовка «Української літературної енциклопедії», перші томи якої побачили світ у 80-х рр. ХХ ст. та «Енциклопедії української діаспори» (вийшов один том з п'яти запланованих).

Найважливішим досягненням останнього десятиліття є здійснене Інститутом енциклопедичних досліджень НАН України видання перших п'яти томів багатотомної «Енциклопедії сучасної України» – проекту, який розкриває широку панораму розвитку України впродовж ХХ – початку ХХІ ст. і знаменує перехід вітчизняної енциклопедичної справи на принципово нові рубежі за діапазоном охоплення, докладністю і якістю подання інформації про всі сфери життя українського суспільства.

У цілому в Україні нині здійснюється підготовка близько 20 багатотомних енциклопедичних видань. Спостерігається значне розширення спектра їх проблемно-тематичної спрямованості.

У той же час інтенсивні процеси інтеграції України у світове співтовариство, самостійного в інтелектуальному плані освоєння здобутків світової цивілізації, а також нагромаджений досвід підготовки енциклопедичних видань свідчать про недостатність і фрагментарність здійснюваних зусиль і настійно висувають на порядок денний завдання створення вітчизняної фундаментальної «Української універсальної енциклопедії». Завданням цієї праці має стати систематизація всієї суми знань про світ і суспільство, нагромаджених людством, та концептуальне осмислення місця і ролі України у світовій цивілізації. Для кожного народу підготовка подібного енциклопедичного зводу є найважливішим свідченням високого інтелектуального і культурного потенціалу суспільства, здатності до саморепрезентації в сучасному насиченому світовому інформаційному просторі, спроможності посісти належне місце в світовій культурній взаємодії.

З метою підготовки до створення національного енциклопедичного зводу Інститутом енциклопедичних досліджень НАН України розроблено проект концепції «Української універсальної енциклопедії» та здійснено підготовку першої редакції її словника (реєстру гасел). Розгорнуто обговорення підготовлених проектів

науковою громадськістю. Для створення енциклопедії нині вже є всі необхідні передумови, хоча реалізація науково-видавничого проекту такого обсягу вимагає скоординованих зусиль великих наукових і видавничих колективів та потужної фінансової і організаційної підтримки держави.

Президія НАН України постановляє:

1. Схвалити доповідь академіка НАН України І.М.Дзюби щодо розроблення концепції та словника «Української універсальної енциклопедії».

2. Враховуючи виняткове державне, суспільно-політичне, наукове та культурне значення створення фундаментального енциклопедичного зводу, вважати підготовку та видання «Української універсальної енциклопедії» одним з найважливіших пріоритетних напрямів досліджень установ Національної академії наук України.

3. Інституту енциклопедичних досліджень НАН України (академік НАН України Я.С.Яцків):

3.1. Організувати в IV кв. 2006 р. — I півріччі 2007 р. широке фахове та громадське обговорення й рецензування словника «Української універсальної енциклопедії».

3.2. Протягом IV кв. 2006 р. – I півріччя 2007 р. доопрацювати концепцію та розробити програму підготовки та видання протягом 2007—2015 рр. «Української універсальної енциклопедії» у 30-ти томах.

3.3. До 01.03.07 підготувати пропозиції щодо кадрового, матеріального та фінансового забезпечення роботи над «Українською універсальною енциклопедією».

4. Секції суспільних і гуманітарних наук НАН України (академік НАН України В.М.Литвин) у I півріччі 2007 р. забезпечити наукову апробацію концепції та програми підготовки й видання протягом 2007—2015 рр. «Української універсальної енциклопедії» у 30-ти томах та опрацювання розгорнутих пропозицій щодо її випуску й подання на затвердження Кабінету Міністрів України.

5. Контроль за виконанням цієї постанови покласти на Науково-організаційний відділ Президії НАН України.

Президент Національної академії наук

України

академік НАН України

Б.Є.Патон

Перший віце-президент -

головний учений секретар Національної

академії наук України

академік НАН України

А.П.Шпак